فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۹، شماره ۲۳، زمستان ۱۴۰۲

تأثیر موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان (تحقیق بر اساس متد گیتار آکادمی نوروزی)

شهروز نوروزی[۱]

چکیده

در دنیای امروز، افزایش خلاقیت با موسیقی بیش از هر زمان دیگری موردنیاز است. نه‌تنها بسیاری از مشاغل به دنبال ذهن خلاق برای پر کردن ردیف خود هستند، بلکه انواع مشکلات اجتماعی پیچیده‌ای که با آن‌ها روبرو هستیم نیز می‌توانند از دوز خوبی از خلاقیت استفاده کنند. در تحقیق حاضر اثربخشی موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان با استفاده از متد آموزشی آکادمی نوروزی که متد موسیقی‌درمانی آموزش محور می‌باشد، موردبررسی قرارگرفته است.در این تحقیق از طرح پژوهشی نیمه آزمایشی برای آزمودن فرضیه‌ها استفاده‌شده است .در طرح نیمه آزمایشی دو گروه آزمایش و گواه بدون گمارش تصادفی از بین جامعه آماری انتخاب و متغیر مستقل در مورد آن‌ها اجرا شد. برای اندازه‌گیری تغییرات در متغیر وابسته نیز از پیش‌آزمون و پس‌آزمون استفاده‌شده است. محل تحقیق آموزشگاه‌های موسیقی بود. در این تحقیق متد آموزش گیتار آکادمی نوروزی مورداستفاده قرار گرفت و همچنین برای افزایش خلاقیت نوجوانان از روش‌های خلاقانه و نو استفاده شد. درواقع در آکادمی آموزش گیتار نوروزی، موسیقی‌هایی مبتنی بر موسیقی‌درمانی آموزش محور به نوجوانان آموزش داده می‌شود که همین عامل سبب رشد خلاقیت و سلامت روان نوجوانان می‌گردد. در این پژوهش از روش آکادمی آموزش گیتار نوروزی که کتابی نیز به همین عنوان منتشرشده است استفاده‌شده است و استفاده از متد موجود در این کتاب موجب بالا رفتن خلاقیت نوجوانان می‌گردد،که در این تحقیق صحت این موضوع بررسی‌شده است.

کلمات کلیدی: موسیقی‌درمانی، آموزش محور، خلاقیت

[۱]کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران (نویسنده مسئول) Shahrooznoroozi54@gmail.com

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

مقدمه

موسیقی‌درمانی حرفه‌ای درمانی است که در آن موسیقی نیازهای فیزیکی، روانی، فکری و اجتماعی افراد را برطرف می‌سازد. بعد از تعیین نقاط قوت و نیاز هرکدام از مراجعه‌کنندگان، متخصص درمان با موسیقی شیوه درمانی مناسب را، که شامل تصنیف موسیقی، آواز و حرکت با موسیقی و یا گوش دادن به موسیقی است، به کار می‌برد. با این شیوه توانایی‌های مراجعه‌کننده تقویت می‌شود و انرژی شفابخشی به‌تمامی قسمت‌های بدن او منتقل می‌شود. موسیقی زبانی بین‌المللی است و روی تمامی ابعاد وجود انسان تأثیر می‌گذارد. ابزاری برای ارتباط با دیگران است. دارویی شفابخش و درعین‌حال دلپذیر است. علوم مدرن و دانش پزشکی دوباره به قدرت شفابخشی موسیقی پی برده‌اند. موسیقی‌درمانی به معنای به‌کارگیری موسیقی در حرفه درمانی به‌منظور رفع نیازهای اشخاص در زمینه‌های سلامتی فیزیکی و ذهنی، شادابی و همچنین کاربرد آن در آموزش تخصصی است و سیر تکاملی خود را طی می‌کند. این شیوه در دنیای غرب به‌عنوان یک روش درمانی تأییدشده و حتی کاربرد آن در معالجات پزشکی سنتی نیز دیده می‌شود همچنین موسیقی مبتنی بر آموزش سبب افزایش خلاقیت نوجوانان می‌گردد.

موسیقی و خلاقیت

در دنیای امروز، افزایش خلاقیت با موسیقی بیش از هر زمان دیگری موردنیاز است. نه‌تنها بسیاری از مشاغل به دنبال ذهن خلاق برای پر کردن ردیف خود هستند، بلکه انواع مشکلات اجتماعی پیچیده‌ای که با آن‌ها روبرو هستیم نیز می‌توانند از دوز خوبی از خلاقیت استفاده کنند(صابری،۱۳۹۶). خوشبختانه خلاقیت فقط مختص هنرمندان و نوابغ نیست. علم مدرن پیشنهاد می‌کند که همه ما توانایی شناختی برای ارائه ایده‌های اصلی داریم – چیزی که محققان آن را "تفکر واگرا" می‌نامند. و همه ما می‌توانیم از بین ایده‌هایی که احتمال موفقیت آن‌ها وجود دارد را انتخاب کنیم، محققان آن را "تفکر همگرا" می‌نامند. اگرچه ممکن است همه ما در این نوع تفکرات به‌طور مساوی موفق نباشیم، اما همه ما می‌توانیم در حل خلاقانه مسئله مهارت بیشتری داشته باشیم – چه مشکلاتی که با آن‌ها روبرو هستیم شامل کشف چالش‌های فن‌آوری در کار باشد یا مراحل بعدی برای ایجاد یک نقاشی جدید در یک مطالعه جدید افزایش خلاقیت با موسیقی کشف‌شده است. ازآنجاکه در مطالعات دیگر نشان داده‌شده است که موسیقی باعث بهبود شناخت و تقویت یادگیری و حافظه می‌شود، منطقی است که شاید بر تفکر خلاق نیز تأثیر بگذارد(مقدم و همکاران،۱۳۹۸).

در آزمایش افزایش خلاقیت با موسیقی، شرکت‌کنندگان تمرینات خلاقیتی را امتحان کردند که تفکر واگرا یا همگرا را هنگام قرار گرفتن در معرض سکوت (سناریوی کنترل) یا موسیقی کلاسیک که چهار حالت عاطفی متمایز را ایجاد می‌کند: شاد، آرام، غمگین یا مضطرب اندازه‌گیری می‌کند. محققان پس از مقایسه عملکرد شرکت‌کنندگان در مورد تفکر واگرا و همگرا در پنج سناریو، دریافتند که افرادی که به موسیقی شاد گوش می‌دهند نمره قابل‌توجهی بالاتر از تفکر واگرا نسبت به افرادی که در سکوت اجرا کرده‌اند داشته‌اند. افزایش خلاقیت با موسیقی امکان‌پذیر است و به‌عبارت‌دیگر، آن‌ها ایده‌های کلی بیشتری و ایده‌های خلاقانه و ابتکاری ارائه دادند(صفائی و همکاران،۱۳۹۹).

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

نویسندگان مطالعات در باب افزایش خلاقیت با موسیقی می‌نویسند: "نتایج نشان می‌دهد که گوش دادن به موسیقی شاد باعث افزایش عملکرد در کل تفکر واگرا می‌شود"، جالب اینجاست که اینکه آیا شرکت‌کنندگان موسیقی را "دوست داشتند" یا نه تأثیری در عملکرد آن‌ها نداشته است، این نشان می‌دهد که مزایای آن صرف لذت بردن از موسیقی نیست. و هیچ‌یک از انواع موسیقی تأثیری در تفکر همگرا نداشته است که به‌جای اینکه ذهن خود را برای بسیاری از ایده‌های بالقوه بازکنید، نیاز به ارائه پاسخ صحیح دارد. نویسندگان در مورد تأثیرات افزایش خلاقیت با موسیقی می‌نویسند: "افزایش تفکر واگرا اما نه همگرایی پس از گوش دادن به موسیقی شاد ممکن است با این واقعیت توضیح داده شود که کارهای همگرا کمتر به روان بودن و انعطاف‌پذیری متکی هستند، بلکه به یافتن یک پاسخ صحیح بستگی دارند." (پورفراغه و همکاران،۱۴۰۰).

همچنین ممکن است مربوط به خلق‌وخوی ایجادشده توسط موسیقی شاد باشد. از این گذشته، خوشبختی احساسی مثبت تلقی می‌شود که به گفته محقق باربارا فردریکسون، ذهنیت ما را گسترش می‌دهد و میل ما به کاوش و بازی را افزایش می‌دهد. اگرچه محققان درواقع تغییرات خلقی را تجزیه‌وتحلیل نکردند، اما تحقیقات نشان می‌دهد که بین خلق‌وخوی مثبت و خلاقیت رابطه‌ای وجود دارد که نشان می‌دهد این مکانیسم اصلی مزایای موسیقی شاد است. به‌هرحال، نتایج نشانگر افزایش خلاقیت با موسیقی است و افراد ممکن است مایل باشند هنگام کار به موسیقی شاد گوش دهند – به‌ویژه اگر نیاز به یافتن روش‌های جدید برای بررسی یک مشکل خاص دارند. همان‌طور که نویسندگان نتیجه می‌گیرند، "گوش دادن به موسیقی ممکن است برای ارتقا تفکر خلاق به روش‌های ارزان و کارآمد در زمینه‌های مختلف علمی، آموزشی و سازمانی در صورت نیاز به تفکر خلاق مفید باشد. (صفائی و همکاران،۱۳۹۹).

تعریف واژه‌ها و اصطلاحات فنی و تخصصی (به‌صورت مفهومی و عملیاتی)

مفهومی:

موسیقی‌درمانی آموزش محور:

استفاده از آموزش موسیقی تجویزشده و هدفمند در جهت رسیدن به اهداف درمانی

خلاقیت:

عبارت است از فرایند حساس شدن به مسائل، نواقص، شکاف‌های دانش، عناصر مفقوده، ناهماهنگی‌ها و شناسایی دشواری‌ها، جستجوی راه‌حل‌ها حدس زدن‌ها یا منظم کردن فرضیه‌ها درباره نواقص، آزمودن و سرانجام به هم مرتب کردن نتایج.

عملیاتی

موسیقی‌درمانی آموزش محور:

موسیقی‌درمانی آموزش محور روشی است که با استفاده از آموزش موسیقی توسط موسیقی‌درمانگر در یک دوره یک‌ماهه برای بهبود سلامت عمومی و افزایش خلاقیت در نوجوانان در این پژوهش اجرا می‌گردد.

خلاقیت:

خلاقیت نوجوانان که به‌وسیله آزمون ترنس که به‌صورت پیش‌آزمون و پس‌آزمون و با استفاده از گروه گواه موردسنجش قرار خواهند گرفت.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

تعریف موسیقی‌درمانی

موسیقی‌درمانی: کاربرد موسیقی و برنامه‌های موسیقی در جهت توان‌بخشی بیماران جسمانی و روانی

انجمن موسیقی‌درمانی امریکا: استفاده و کاربرد موسیقی در جهت برخی اهداف درمانی که می‌تواند مواردی ازجمله ایجاد تقویت و سازمان‌دهی سلامت روحی و جسمی افراد را به دنبال داشته باشد است.

انجمن موسیقی‌درمانی استرالیا: استفاده بهینه از موسیقی در جهت برخی اهداف درمانی و رفع نیازهای عاطفی، بدنی و اجتماعی کودکان و بزرگ‌سالان آسیب‌دیده که نیاز به کمک دارند.

انجمن حرفه‌ای موسیقی‌درمانگران: ابزار و شبکه‌های ارتباطی برای ایجاد رابطه متقابل بین بیمار و درمانگر از راه موسیقی و نشانه‌های موسیقیایی تعریف می‌کنند که می‌توانند هم در وضعیت بیمار وهم در شیوه درمان تغییراتی ایجاد کنند(انصاری نژاد و همکاران،۱۴۰۱).

تعریف موسیقی‌درمانگر

متخصص و آموزش‌دیده رشته موسیقی‌درمانی است که دروس مرتبط با موسیقی، روانشناسی و علوم رفتاری را مطالعه نموده و در این زمینه تجربه‌های علمی و کاربردی مناسب را فراگرفته است. موسیقی‌درمانگر فرد تعلیم‌دیده‌ای است که به فعالیت‌های موزیکی نظام می‌بخشد و تلاش می‌کند تا با مراجعین ارتباط درمانی پیدا کند این ارتباط مهم‌ترین شاخص فعالیت موزیک تراپیست است. موزیک تراپیست برای اینکه برنامه‌های درمانی و روش‌های مؤثر برای درمان‌جویان ایجاد کند باید برنامه‌ریزی دقیقی را بکار گیرد(جعفری،۱۳۹۹).

متغیرها و مدل مفهومی تحقیق

متغیر مستقل: موسیقی‌درمانی آموزش محور

متغیر وابسته: افزایش خلاقیت نوجوانان که به‌وسیله آزمون تورنس که به‌صورت پیش‌آزمون و پس‌آزمون و با استفاده از گروه گواه موردسنجش قرار گرفت.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری متشکل از هنرجویان موسیقی آموزشگاه‌های تهران بودند که به‌صورت خوشه‌ای و تصادفی تعداد ۳۰ نفر جهت دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و گواه انتخاب شدند.

سن افراد انتخاب‌شده بین ۱۲ تا ۱۶ سال و از نوجوانان و هنرجویان رشته موسیقی بود.

روش اجرا

روش این پژوهش آزمایشی از نوع طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل بود .جامعه آماری تحقیق شامل کلیه هنرجویان آموزشگاه‌های موسیقی شهر تهران بود .نمونه آماری این پژوهش ۳۰ نفر بوده است. که به‌صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب در گروه آزمایش ۱۵ نفر و گروه کنترل ۱۵ نفر قرار داده‌شده و گروه آزمایش ۶ ساعت آموزش موسیقی هدفمند و تجویزشده (موسیقی‌درمانی) به‌عنوان متغیر مستقل دریافت کرد.

گروه آزمایش به مدت ۱۲ جلسه آموزش دریافت نموده و گروه کنترل در لیست انتظار باقی ماندند .جمع‌آوری داده‌ها بر اساس پرسشنامه تورنس انجام پذیرفت . تجزیه‌وتحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از اجرای پرسشنامه از

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

طریق نرم‌افزار در دو بخش توصیفی میانگین، انحراف معیار، جداول توزیع فراوانی و استنباطی آزمون تحلیل spss23 انجام گرفت .

روش گردآوری اطلاعات

برای تدوین نظری از مطالعات کتابخانه‌ای و اکتشافی چون منابع کتابخانه‌ای (مقالات و کتاب‌های موردنیاز) و نیز از شبکه اینترنت استفاده شد همچنین جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه‌وتحلیل و آزمون فرضیه‌های تحقیق از پرسشنامه استفاده شد.

ابزار گردآوری اطلاعات

پرسشنامه سنجش خلاقیت تورنس

آزمونی که تحت عنوان پرسشنامه سنجش خلاقیت تورنس در ایران شناخته می‌شود درواقع کوتاه شده و استانداردشده آن می‌باشد که توسط دکتر عابدی استاد دانشگاه تهران در سال ۱۳۷۲ ساخته و معرفی گردید. این آزمون دارای ۶۰ سؤال می‌باشد، پرسشنامه سنجش خلاقیت تورنس درواقع چهار عامل تشکیل‌دهنده خلاقیت یعنی سیالی، ابتکار، انعطاف و بسط را موردسنجش قرار می‌دهد. دامنه نمره کل خلاقیت هر آزمودنی بین ۰ تا ۱۲۰ خواهد بود. طبق تحقیقات دکتر عابدی آزمون خلاقیت موردنظر هم ازنظر روایی هم‌زمان (با اجرای هم‌زمان آزمون اصلی خلاقیت تورنس و آزمون خلاقیت دکتر عابدی نتایج معنی‌داری از همبستگی بین عوامل چهارگانه هر دو آزمون به‌دست‌آمده است مثلاً همبستگی بین دو خرده آزمون ابتکار (r=497%) و بین دو خرده آزمون سیالی (r=468%) بوده است. ضمناً آزمون مورداستفاده نیز ازنظر روایی محتوی (نظر صاحب‌نظران) مورد تائید استاد راهنما قرارگرفته است. بر اساس تحقیقات کفایت اعتبار کل آزمون ٪۲۷، مقیاس سیالی ٪۰۹، مقیاس انعطاف‌پذیری ٪۱۳، مقیاس ابتکار ٪۱۵ و مقیاس بسط ٪۲۴ گزارش گردیده که ضرایب به‌دست‌آمده در سطح ۰۵/. معنی‌دار هستند. در تحقیقی که کفایت در موضوع موصوف انجام داده بود میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از روش تصنیف و فرمول اسپیرمن – براون را ۹۰ ٪ برای کل آزمون، مقیاس سیالی ۸۸ ٪، مقیاس انعطاف‌پذیری ٪۷۷، مقیاس ابتکار ٪۳۹ و بسط ٪۳۹ گزارش‌شده که همه نتایج در سطح کمتر از۰۵ ٪ معنی‌دار می‌باشد. با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای میزان خلاقیت کل، مقیاس سیالی، مقیاس انعطاف‌پذیری، ابتکار و بسط به ترتیب نتایج ٪۸۷، ٪۸۷، ۰/۸۱، ٪۳۷ و ٪۷۰ گزارش‌شده است که این نتایج نیز در سطح کمتر از ٪۰۵ معنی‌دار است (کفایت، ۱۳۷۳, صص۱۰۸ و۱۰۹)

تورنس(۱۹۷۹) خلاقیت را شامل ۴ عنصری اصلی زیر می‌دانند:

۱. سیالی: قدرت تولید ایده‌ها و جواب‌های فراوان ((سؤال ۱-۱۵ برای سنجش بعد سیاسی خلاقیت است))

۲. انعطاف: توانایی لازم برای تغییر جهت فکری یا توانای تولید ایده‌های متنوع ((سؤال ۱۶-۳۰ برای سنجش بعد انعطاف‌پذیری افراد است))

۳. ابتکار: توانایی تولید ایده یا محصول نو و بدیع: یعنی پاسخ‌های فرد قبلاً دیده نشده باشد و جدید و نو باشد. ((سؤالات ۳۱-۴۵ برای بررسی این بعد از خلاقیت است))

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

۴. بسط با جزئیات: توانایی توجه به جزئیات وابسته به یک ایده: یعنی افراد خلاق به جزئیات یک ایده توجه بیشتری نشان می‌دهند. ((سؤالات ۴۶-۶۰ برای سنجش بعد بسط جزییات خلاقیت است))

تورنس (۱۹۷۴ ۱۹۸۱) **پرسشنامه روایی سازه عامل‌ها را با میانگین بار عاملی .۴۵. گزارش داده است که این شاخص نشان می‌دهد این پرسشنامه در اندازه‌گیری سازه** خلاقیت از روایی بالایی برخوردار است.

روش‌ها و ابزار تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

در این پژوهش برای تجزیه‌وتحلیل داده‌های جمعیت شناختی و توصیف متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های آمار توصیفی مانند فراوانی، درصد میانگین، انحراف معیار و برای تجزیه‌وتحلیل فرضیه‌های پژوهش از تحلیل کوواریانس یک‌طرفه استفاده شد.

آمار توصیفی

ویژگی‌های جمعیت شناختی

فراوانی جنسیت افراد

جنسیت	تعداد	درصد
دختر	۱۸	٪۶۰
پسر	۱۲	٪۴۰
جمع کل	۳۰	٪۱۰۰

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌کنید از بین جامعه آماری ۱۸ نفر یعنی ۰/۶۰ دختر و ۱۲ نفر یعنی ۰/۴۰ پسر می‌باشد.

آمار استنباطی

بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

برای اجرای روش‌های آماری و محاسبه آماره آزمون مناسب و استنتاج منطقی درباره فرضیه‌های پژوهش مهم‌ترین عمل قبل از هر اقدامی، انتخاب روش آماری مناسب برای پژوهش است برای این منظور آگاهی از توزیع داده‌ها از اولویت اساسی برخوردار است. برای همین منظور در این پژوهش از آزمون معتبر کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی فرض نرمال بودن داده‌های پژوهش استفاده‌شده است در این آزمون با توجه به فرضیات زیر گام به بررسی نرمال بودن داده‌ها نهاده شده است:

H0 : داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند.

H1: داده‌ها دارای توزیع نرمال نیستند.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

با توجه به جدول آزمون کولموگروف اگر سطح معناداری برای کلیه متغیرهای مستقل و وابسته بزرگ‌تر از سطح خطای ۵ درصد باشد توزیع داده‌ها نرمال می‌باشند.

جدول آزمون نرمال بودن شاخص آماری(خلاقیت)

گروه	شاخص آماری	آماره آزمون	سطح معنی‌داری	حد بحرانی	نتیجه
آزمایش	پیش‌آزمون	۰/۸۹	p>0.000	۰/۵	نرمال
	پس‌آزمون	۰/۶۵	p>0.000	۰/۵	نرمال
کنترل	پیش‌آزمون	۰/۸۷	p>0.000	۰/۵	نرمال
	پس‌آزمون	۰/۵۹	p>0.000	۰/۵	نرمال

نتایج حاصل از محاسبه آزمون کولموگروف نشان می‌دهد شاخص‌های آماری در ستون سوم جدول ازلحاظ آماری معنادار نیست بنابراین توزیع نمرات خلاقیت در هردو گروه آزمایش و گواه با منحی نرمال منطبق است و از آزمون پارامتریک کواریانس می‌توان برای بررسی آماری فرضیه‌ها استفاده کرد.

آزمون فرضیه

فرضیه: موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان تأثیرگذار است.

جدول نتایج بررسی همگی ضرایب رگرسیون

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری p
خلاقیت	**گروه+ پیش‌آزمون**	**۶/۴۶**	**۱**	**۶/۴۶**	**۰/۳۹**	**۰/۶۵**

نتایج مندرج در جدول نشان می‌دهد مقدار آماره در متغیر پژوهش در هیچ سطحی معنادار نیست .لذا فرض صفر تأیید می‌گردد .به عبارتی تعامل گروه و پیش‌آزمون ازنظر آماری معنادار نیست و مفروضه همگنی ضرایب رگرسیون برقرار است.

بررسی فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان تأثیرگذار است. با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس انجام گرفت .اطلاعات مربوطه در جدول زیر آمده است.

جدول نتایج آزمون تحلیل کوواریانس

متغیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	P
موسیقی‌درمانی آموزش محور	۳۶/۹۹	۱	۳۶/۹۹	۵,۱۳۷	۰/۰۴۹
خطا	۱۵۱/۶۹	۲۱	۷,۲	-	-
جمع	۲۰۵۸۵	۳۰	-	-	-

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

***اندازه اثر برار با ۶۵.

اطلاعات مندرج در جدول نشان می‌دهد که F محاسبه‌شده ۵/۱ است که از F جدول با درجه آزادی ۱ و ۲۱ و سطح معناداری ۰۴۹ /۰ بزرگ‌تر است.لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود. بنابراین با اطمینان۰/۹۹می‌توان گفت موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان تأثیرگذار است. با توجه به‌اندازه اثر محاسبه‌شده می‌توان گفت متغیر موسیقی‌درمانی ۴۲ درصد واریانس متغیر وابسته خلاقیت را تبیین می‌کند که شاخص بالایی است

آموزش و فراگیری موسیقی سبب افزایش تمرکز و هوشیاری، رشد خلاقیت و نوآوری، بهبود قدرت ادراک، رشد عواطف و احساسات، گسترش روابط اجتماعی، ظهور استعدادها، تقویت انگیزه، توسعه یادگیری و رشد رفتاری و دقت شنیداری می‌شود.همچنین روانشناسان معتقدند، برخی آسیب‌های روحی و روانی نظیر اوتیسم (خود درماندگی) که با رفتارهای ارتباطی غیرمتعارف و فقر حرکتی همراه است، در اثر موسیقی بهبود می‌یابد و بسیاری از اصوات بی‌کلام و آرام‌بخش جهت تسکین بسیاری از دردها مؤثر است.بر اساس منابع معتبر، قدمت بهره‌گیری از موسیقی به‌منظور پیشگیری و معالجه بیماری‌های روحی - روانی به عصر فلاسفه یونان (ارسطو و افلاطون) بازمی‌گردد. بر اساس این منابع، همچنین در قرن بیستم میلادی (به هنگام جنگ جهانی اول) از این روش به‌طور رسمی برای درمان مصدومان جنگ استفاده شد.به‌تدریج در سال ۱۹۴۴ میلادی نخستین روش آموزش موسیقی‌درمانی در جهان ابداً و در سال ۱۹۵۰ میلادی انجمن موسیقی‌درمانی آغاز به کارکرد که افزایش سطح آگاهی از روش موسیقی‌درمانی و تجهیزات تخصصی این شاخه از اهداف اساسی این سازمان محسوب می‌شد.موسیقی همچنین به اعتقاد تحلیلگران اجتماعی، در کاهش برخی آسیب‌های اجتماعی نظیر خشونت و پرخاشگری نقش مهمی ایفا می‌کند زیرا با کنترل هیجان آدمی، از تنش‌های روحی و روانی جلوگیری می‌کند و این امر تنازع و آشوب را کاهش می‌دهد.

موسیقی به یک مجموعه از اصوات هماهنگ اشاره می‌کند و ساختار موسیقی با ساماندهی اصوات که به‌طور متعارف با ترکیب نت‌ها (صداها) به یک اثر متحد بدل می‌شود، شکل می‌گیرد.

سیستم بدن به‌صورت طبیعی خود را با پالس موسیقی (ریتم) مطابقت می‌دهد و در جریان پیوستگی با احساسات (که از طریق موسیقی به بشر منتقل می‌شود)، طیفی از عواطف، احساسات و روابط را تجربه می کند.موسیقی به‌منظور منحرف‌سازی افکار و اندیشه از وقایع ناگوار و خاطرات تلخ نیز بسیار مؤثر است؛ به ذهن آدمی ثبات و آرامش می‌بخشد، اضطراب، تنش و افسردگی را کاهش می‌دهد و موجب بهبود عملکرد حافظه به‌ویژه حافظه فعال می‌شود.موسیقی همچنین جهت بهبود اختلال در خواب مؤثر است، قدرت و انرژی را تقویت می‌کند و به‌منظور تسکین درد و تألم نیز مثمر ثمر واقع می‌شود.به هنگام یک عارضه، موسیقی (صدا) مغز را به‌منظور ترشح برخی مواد شیمیایی تحریک می‌کند و بر این اساس ذهن را از درد و تألم منحرف می سازد.

آموزش و فراگیری موسیقی همچنین به میزان قابل‌توجهی (به‌ویژه در دوران کودکی) بر ارتقا رشد مغزی مؤثر است و بر این اساس یادگیری این هنر (موسیقی) باید به همت والدین مورد ترغیب و تشویق واقع شود.بازتاب و واکنش جسمی، روحی و عاطفی آدمی نسبت به موسیقی از تأثیر مثبت و منفی نوع موسیقی حکایت می

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

کند.برخی اقسام موسیقی که مغز آدمی را تحریک می‌کنند، عواطف و احساسات را برمی‌انگیزند، جسم را قدرت و انرژی می‌بخشند؛ در بهبود چرخه خواب تأثیرگذارند و ذهن را به سمت دوری از وقایع ناگوار سوق می‌دهند.موسیقی به جهت اثرگذاری بر سیستم عصبی مغز، بر روح و روان آدمی نیز تأثیرگذار است. در حقیقت عملکرد الکتریکی مغز بر اساس نوسان‌های محیطی تغییر می‌یابد.ارتعاشات نور و صدا از مهم‌ترین نوسان‌های محیطی به شمار می‌روند که بی‌تردید هر یک از اقسام این نور و صدا تأثیری متمایز (مثبت و منفی) را بر سیستم عصبی مغز می‌گذارد.

برخی اقسام موسیقی امواج اضطراب و تنش و شماری دیگر از امواج آرامش را تقویت می‌کنند و در برخی مواقع آدمی به جهت ناآگاهی از اقسام این موسیقی از اصوات نامناسب بهره می‌گیرد.به‌عنوان‌مثال امواج آلفا در مغز بر آرامش تأثیرگذار است و برخی امواج (نت‌های موسیقی) که فرکانس آلفا را تقویت می‌کند، برخی صداها در طبیعت نظیر صدای آب ازجمله امواج مؤثر بر فرکانس آلفا محسوب می‌شود که در مدیتیشن‌ها به‌منظور ریلکسیشن (تن آرامی)، بهبود تمرکز و رفع تنش‌های ذهنی استفاده می‌شود.

نتیجه‌گیری

موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان تأثیرگذار است.

بررسی فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان تأثیرگذار است. با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس انجام گرفت .که F محاسبه‌شده ۵/۱ است که از F جدول با درجه آزادی ۱ و ۲۱ و سطح معناداری ۰۴۹ /۰ بزرگ‌تر است.لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت رد و فرض خلاف پذیرفته می‌شود. بنابراین با اطمینان۰/۹۹می‌توان گفت موسیقی‌درمانی آموزش محور برافزایش خلاقیت نوجوانان تأثیرگذار است. نتایج حاصل از این پژوهش با تحقیقات قائدی فر و همکاران(۱۳۹۲)، بروجردی و همکاران(۱۳۹۹)،صابری(۱۳۹۶)، فزائی و همکاران(۱۳۹۷)، اخشابی(۱۴۰۱).همراستا می‌باشد.

منابع

زاده محمدی، علی .(۱۳۸۰)کاربردهای موسیقی‌درمانی، چاپ دوم، تهران :انتشارات دانش.

زاده محمدی، علی .(۱۳۸۸) مقدمه :تکنیک‌ها و کاربردها .تهران :نشر قطره.

زاده محمدی، علی .(۱۳۸٤)موسیقی‌درمانی در روانشناسی، روان‌پزشکی و پزشکی .تهران .انتشارات :دانش.

زاده محمدی، علی؛ ملک خسروی، غفار؛ صدرالسادات، سیدجلال و بیرشک، بهروز .(۱۳۸۵)بررسی تأثیر موسیقی درمانگری فعال بر کاهش اختلالات رفتاری و عاطفی کودکان بی‌سرپرست و بد سرپرست، مجله روانشناسی / ۳۸ سال دهم، شماره۲

سیف، علی‌اکبر (۱۳۸٤) روش‌های اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزش، تهران :آگاه.

صفائی، ایمان، قربانی نژاد،علی. (۱۳۹۹). بررسی میزان اثربخشی موسیقی مهیج و آرام‌بخش بر عملکرد ورزشی تیم ملی جودوی نوجوانان جمهوری اسلامی ایران. مطالعات روانشناسی ورزشی، ۸(۳۰), ۷۷-۹۸.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

صیرفی، حبیب‌الله، قهرمانی، طهماسب‌زاده شیخلار. (۱۴۰۰). شناسایی و تعیین اهمیت مؤلفه‌های آموزش موسیقی در کتب دوره متوسطه و هنرستان‌های موسیقی. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه), ۱۳(۵۲), ۸۳-۱۱۴.

صابری،علی. (۱۳۹۶). تأثیر آموزش موسیقی بر خلاقیت دانش‌آموزان. نامه هنرهای نمایشی و موسیقی، ۷(۱۴), ۱۰۳-۱۱۶.

صالحی‌امیری, سید رضا, جلالی. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر موسیقی بر سلامت جسم و روان بر اساس مدل فازی. راهبرد اجتماعی فرهنگی, ۱(۱), ۷۷-۱۰۲.

عقیلی، ایزدی، نسترن، اصغری، آرزو، نمازی. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر موسیقی‌درمانی بر فشارخون و اضطراب در کودکان تحت دیالیز بیمارستان طالقانی گرگان. مجله علوم پزشکی زانکو، ۲۲(۷۵), ۲۷-۳۶.

فیروزی، منیژه، برفی,وحید، توحیدی، علی ضیاء. (۱۴۰۰). نگاهی چندوجهی به موسیقی‌درمانی به‌عنوان ابزاری برای توان‌بخشی کودکان مبتلابه اوتیسم: پذیرش درمانی، اثربخشی و چالش‌های درمان در یک طرح آمیخته. دوماهنامه علمی-پژوهشی طب توان‌بخشی، ۱۰(۵), ۱۰۲۴-۱۰۳۷.

Haslbeck, F. B., Jakab, A., Held, U., Bassler, D., Bucher, H. U., & Hagmann, C. (۲۰۲۰). Creative music therapy to promote brain function and brain structure in preterm infants: A randomized controlled pilot study. NeuroImage: Clinical, ۲۵, ۱۰۲۱۷۱.

Fiske,Susan T.and Taylor,Shelley E.,Social cognition,McGraw-Hill,New York,1991,p.3. berkowitz,Leonard,A Survey of Social Psychology,HRW,New York,1986,p.17

Goodman,Lenn E.,Ibn Bajjah,in:Oliver Leaman and Seyyed Hossein Nasr(eds),History of Islamic Philosophy,vol.1Routledge,London,1995,pp. 300-662.

Giordano, F., Scarlata, E., Baroni, M., Gentile, E., Puntillo, F., Brienza, N., & Gesualdo, L. (2020). Receptive music therapy to reduce stress and improve wellbeing in Italian clinical staff involved in COVID-19 pandemic: A preliminary study. The Arts in psychotherapy, 70, 101688.

Geipel, J., Koenig, J., Hillecke, T. K., & Resch, F. (2022). Short-term music therapy treatment for adolescents with depression–A pilot study. The Arts in Psychotherapy, 77, 101874.

Knott, D., & Block, S. (2020). Virtual music therapy: Developing new approaches to service delivery. Music Therapy Perspectives, 38(2), 151-156.

Köhler, F., Martin, Z. S., Hertrampf, R. S., Gäbel, C., Kessler, J., Ditzen, B., & Warth, M. (2020). Music therapy in the psychosocial treatment of adult cancer patients: a systematic review and meta-analysis. Frontiers in Psychology, 11, 651.

Lam, H. L., Li, W. T. V., Laher, I., & Wong, R. Y. (2020). Effects of music therapy on patients with dementia—A systematic review. Geriatrics, 5(4), 62.

Liang, J., Tian, X., & Yang, W. (2021). Application of music therapy in general surgical treatment. BioMed Research International, 2021.

Köhler, F., Martin, Z. S., Hertrampf, R. S., Gäbel, C., Kessler, J., Ditzen, B., & Warth, M. (2020). Music therapy in the psychosocial treatment of adult cancer patients: a systematic review and meta-analysis. Frontiers in Psychology, 11, 651.

Lam, H. L., Li, W. T. V., Laher, I., & Wong, R. Y. (2020). Effects of music therapy on patients with dementia—A systematic review. Geriatrics, 5(4), 62.

Liang, J., Tian, X., & Yang, W. (2021). Application of music therapy in general surgical treatment. BioMed Research International, 2021.

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]

فصلنامه ایده های نوین روانشناسی
دوره ۱۹، شماره ۲۳، زمستان ۱۴۰۲

The Effect of Education-Oriented Music Therapy on Increasing Creativity of Teenagers (Research Based on the Guitar Method of Noroozi academy)

Shahrooz Noroozi[2]

Abstract
In today's world, increasing creativity with music is needed more than ever. Not only many businesses are looking for creative minds to fill their ranks, but also all kinds of complex social problems that we face can also use a good dose of creativity. In this research, the effectiveness of education-oriented music therapy in increasing the creativity of teenagers using the educational method. Nowrozi Academy, which is an education-oriented music therapy method, has been investigated. In this research, a semi-experimental research design has been used to test the hypotheses. In the semi-experimental design, two experimental and control groups were selected without random assignment from the statistical population and the independent variable about them. Done. Accomplished. Pre-test and post-test have also been used to measure changes in the dependent variable. The place of research was music schools. In this research, the guitar training method of Noroozi Academy was used, and creative and new methods were also used to increase the creativity of teenagers. In fact, in Noroozi Guitar Training Academy, teenagers are taught music based on education-oriented music therapy, which causes the development of creativity and mental health of teenagers. In this research, the method of the Nowruz Guitar Training Academy, which has a book with the same title, has been used, and the use of the method in this book increases the creativity of teenagers, and the validity of this issue has been investigated in this research.
Key words: Music Therapy, Education-Oriented, Creativity

[2] Master's degree in General Psychology, Islamic Azad University, Rudehen Branch, Rudehen, Iran (Corresponding Author)

[Downloaded from jnip.ir on 2026-11-16]